

have løst opgaven på udmærket vis. Dog kan anmelderen ikke undlade en enkelt lille kritisk bemærkning. Af Guineisk Kompagnis (her cit. GK) arkivalier har man medtaget skibsjournalerne (GK nr. 88–108), men ikke skibsprotokollerne, gagebøgerne, konsumptionsbøgerne, negotiebøgerne og sygejournalerne (GK nr. 109–141). Om litteraturfortegnelsen til det danske afsnit gælder, at den er alt for summarisk. Således mangler bl. a. Henrik Jeppesen »Danske plantageanlæg på Guldkysten 1788–1850«, *Geografisk Tidsskrift* 65. bd. 1. halvbind, juni 1966, s. 48–88. C. A. Trier: »Det dansk-vestindiske negerindførselsforbud af 1792«, *Historisk Tidsskrift* 7. rk., 5. bd., 1904–05, s. 405–508. Knud Klem: »Det kgl. oktr. østersøisk-guineiske Handelsselskab«, *Handels- og søfartsmuseets Årbog*, 1970, s. 7–66. Johannes Werner: *Christian Wilhelm Duntzfelt. En dansk storkøbmand fra den glimrende handelsperiode*, 1927. C. D. Adams: »Activities of Danish Botanists in Guinea 1783–1850«, *Transactions of the Historical Society of Ghana* vol. III, part I, Achimota 1957, s. 30–46. – I øvrigt er det uheldigt, at dette ghanesiske tidsskrift, der indeholder flere artikler af betydning for dansk-afrikansk kolonihistorie, overhovedet ikke nævnes i guiden, Georg Nørregaard: *Farefulde danske sørejser*, 1969, der bl. a. omtaler flere guineafarter. Samme: »The English Purchase of the Danish Possessions in the East Indies and Africa 1845 and 1950«, *Revue d'histoire des colonies françaises* XXI, 1933, s. I–LXXIX, der i ændret form er trykt på dansk under titelen: »Englands køb af de danske besiddelser i Ostindien og Afrika 1845 og 1850«, *Historisk Tidsskrift* 10. rk. 3. bd., 1934–36, s. 335–412. Endelig burde

der i en engelsksproget guide ikke blot have været henvist til Georg Nørregaard: »Guldkysten«, *Vore gamle Tropekolonier* bd. 8, 2. udg. 1968, men også til den amerikanske udgave: *Danish Settlements in West Africa 1658–1850*, Boston, Mass., 1966.

Sammenfattende må det fremhæves, at anmeldte guide trods ovenstående kritiske bemærkninger er en særdeles nyttig indgangsnøgle til afrikana i danske samlinger. Den er nemlig meget mindre summarisk end afsnittet »Sources to the History of Latin America in the Danish National Archives« i den tilsvarende guide: *Guia de fuentes para la historia de Ibero-America Escandinavia*, Estocolmo 1968, og repræsenterer således et klart fremskridt i forhold til denne. Men man må dog på den anden side meget stærkt opfordre Rigsarkivet til for fremtiden ved udarbejdelsen af sådanne guides at medtage andet end Det kongelige Biblioteks og Rigsarkivets samlinger.

Sv. E. Green-Pedersen

Foreløbige arkivregistraturer udgivet af landsarkivet for Sjælland m. m. Lolland-Falsterske kirkebøger (1969), 164 s.; Sjællandske retsbetjentarkiver indtil 1919. Gl. Roskilde amt (1971), 147 s.; Sjællandske rådstuearkiver indtil ca. 1868. Frederiksborg amt I (1971), 210 s.; Københavnske lavsarkiver (1971), 186 s., udarbejdet i samarbejde med Københavns stadsarkiv; Sjællandske og Lolland-Falsterske lavsarkiver (1971), 82 s.

Opmærksomme læsere af dette tidsskrifts anmelderrubrik vil have bemærket den tætte strøm af stencilerede, foreløbige arkivregistraturer fra

det sjællandske landsarkiv, som i de senere år er omtalt i disse spalter. Strømmen af disse nyttige publikationer fortsætter, og opmærksomheden skal her henledes på fem nye titler.

For de to førstes vedkommende er det led i de store samlede registreringsarbejder, arkivet har sat i gang. Registraturen over bornholmske kirkebøger er fortsat med et hefte om de lolland-falsterske kirkebøger, og serien af registraturer over sjællandske retsbetjentarkiver op til retsreformen i 1919 er forøget med et hefte om Gl. Roskilde amt. Disse registraturer følger de retningslinier, der er lagt for de to serier, og evt. benyttere skal for kirkebøgernes vedkommende erindre, at der kun registreres de egentlige ministerialindførsler i kirkebøgerne. Alt andet stof er udeladt. For andre end dem, der direkte skal benytte de registrerede arkivfunds, er det nyttigt at vide, at hefterne giver letoverskuelige oversigter over henholdsvis de enkelte sognes udstrækning gennem tiderne og sognenes skiftende jurisdiktionsforhold indtil 1919.

I indledningen til det første bind af registraturer over de sjællandske rådstuearkiver bemærker landsarkivar, dr. phil. Harald Jørgensen, at der ved siden af de lige nævnte store registreringsarbejder er blevet tid til også at tage andre opgaver op. Det er utvivlsomt nyttigt, at man da netop har valgt rådstuearkiverne. Man er begyndt med Helsingør, bl. a. fordi der fra denne by findes et af de mest omfattende, omend langt fra fuldstændige rådstuearkiver. Desuden er Helsingør som bysamfund betragtet jo under mange synsvinkler særdeles interessant.

Arkivar Andreas Jørgensen har forestået registreringen, og han har forsynet udgaven med en række gode

administrationshistoriske kommentarer, som dels vil støtte brugere af arkivalier fra Helsingør rådstuearkiv, dels kan hjælpe den, der hurtigt vil skaffe sig en første viden om, hvad han kan vente at finde i et rådstuearkiv. Med dette bind er lagt en solid grund for den fortsatte registrering af de sjællandske rådstuearkiver.

At rækken af foreløbige, vejledende registraturer fra det sjællandske landsarkiv må anses for vel konsolideret ses af det faktum, at registraturen over de københavnske lavsarkiver er udsendt i denne serie, skønt en meget stor del af det registrerede arkivmateriale befinder sig i Københavns stadsarkiv. Registraturen er blevet til ved et samarbejde mellem de to arkiver, og den medtager foruden stoffet i stadsarkivet og landsarkivet også de arkivalier i rigsarkivet, som vedrører det københavnske lavsvæsen. I enkelte tilfælde opbevares stadig arkivalier hos lavene selv. Det gælder f. eks. snedkerlavet samt murerne og stenhuggerne. Dette materiale er medtaget i registraturen, og det samme gælder for de få lavsarkivalier, som befinder sig i Arbejderbevægelsens arkiv og bibliotek.

Alligevel er det ikke lykkedes at gøre registraturen komplet. I indledningen noteres, at udgiverne efter stencileringen er blevet opmærksom på, at der også i Det kgl. biblioteks håndskriftsamling findes københavnske lavsarkivalier. Det vil sige, at man for enkelte lavs vedkommende også må have fat i Gigas' kataloger over Det kgl. biblioteks håndskrifter, hvis man vil være sikker på at have det hele med.

Til registraturen over de københavnske lavsarkiver slutter sig heftet med de sjællandske og lolland-falsterske lavsarkiver. Dermed er vejen lettet til en arkivgruppe, der indeholder

et stort materiale til belysning af økonomiske og sociale problemer. I den forbindelse må det fremhæves som et positivt træk, at registreringen er ført videre efter 1857, da næringsloven ophævede handelslavene og radikalt ændrede vilkårene for håndværkerlavene. Materialet fra tiden efter 1857 er bestemt ikke uden interesse.

Måske kan dette og de mange andre initiativer fra Landsarkivet for Sjælland m. v. føre til, at tilsvarende registreringer efterhånden gennemføres andre steder, så vi på nogle områder får mulighed for let adgang til at udnytte bestemte arkivgrupper til landsdækkende undersøgelser.

H. P. Clausen

Stiftamtmand og amtmænd på Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm 1848-1970. Med en oversigt over de nye amter og amtskommuner samt kommunesammenlægningerne 1958-70. (Landsarkivet for Sjælland m. m. København, 1970). 38 s.

Denne stencilerede publikation fra det sjællandske landsarkiv har nær forbindelse med kommunalreformen, der jo har skabt tekniske problemer for arkiverne og deres benyttede. Heftet giver en foreløbig hjælpende hånd til dem, der møder nogle af disse problemer.

I indledningen gives en kort, men nyttig oversigt over den kommunale administrationsudvikling med hovedvægten lagt på udviklingen i 1960'erne frem til den nu gennemførte kommunalordning. Dernæst bringes en liste over stiftamtmand og amtmænd på Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm i perioden 1848-1970. Der er i virkeligheden tale om en fortsættelse af J. Bloch: »Stiftamtmand og amtmænd i kongeriget Danmark og

Island 1660-1848«, udsendt af rigsarkivet i 1895. Men listen er her kun videreført for det område, der hører under Landsarkivet for Sjælland m. m. Denne regionale begrænsning er forståelig, og den behøver jo ikke at stå i vejen for en ajourføring af Blochs arbejde for hele landet.

Resten af heftet optages af en oversigt over kommunesammenlægningerne inden for de enkelte amter. I listen over amterne er opført navnene på amtmænd og amtskontorchefer samt på amtsborgmestre og amtskommunaldirektører.

Publikationen er et godt eksempel på den service med stencilerede hjælpemidler, der har udviklet sig på det sjællandske landsarkiv. Kommunalreformen trådte i kraft pr. 1. april 1970, og ganske kort tid efter forelå denne håndsækning til arkivets benyttede.

H. P. Clausen

Dommere og domstole på Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm 1919-1969. Udarbejdet i 50-året for Retsplejelovens gennemførelse. (Landsarkivet for Sjælland m. m., 1970).

I rækken af embedsetater over lokalmyndighederne i det sjællandske landsarkivs område foreligger her en oversigt over domstolene og dommerne fra retsreformens gennemførelse i 1919 frem til 1969/70. Det er et nyttigt hjælpemiddel, landsarkivar, dr. phil. Harald Jørgensen her har fremlagt, ikke mindst fordi det giver en samlet oversigt over ændringer i retskredsene geografiske områder i de 50 år, heftet dækker. Desuden får man en kort beskrivelse af retternes lokaleforhold og så naturligvis de dommerlister, som er hovedstammen i oversigten. Ydermere gives kortfat-